

En förlegad pedagogik

Publicerad här den 29 november 2015

LÄRARENS UPPGIFT ÄR att förmedla kunskaper. Lärarna ska använda mera katederundervisning. Detta var det pedagogiska budskapet från skolminister Björklund. Stödda på forskare som har studerat katederundervisning i Sydkorea instämmer både Skolverket och Skolinspektionen. De framhåller att det är den entusiastiske och skicklige undervisaren som är den viktigaste faktorn för elevernas lärande. Föga förvånande håller lärarorganisationerna med dem.

Problemet är bara att läraren inte kan förmedla kunskap till elever. Hen kan bara förmedla information. Kunskap är något som växer inom eleven när hen i tankarna aktivt bearbetar information och tar den till sig. Information kan eleverna få på många sätt. Eleverna behöver kunskaper. Men det innebär inte nödvändigtvis att de behöver undervisning. All undervisning leder inte till kunskap. Om inte eleven lyssnar och aktivt bearbetar den information som hen får i undervisningen, sker ingen kunskapstillväxt. Elever har till exempel fått undervisning i matematik under mer än 1 000 lektioner i grundskolan. Ändå är det många som efter denna undervisning saknar elementära kunskaper.

Lärarens undervisning i helklass kan slå fel av två anledningar. Dels på grund av brister i vad och hur hen undervisar. Dels på grund av brister i elevernas förmåga att lyssna och ta till sig information.

Läraren kan ha papper på att hen en gång inhämtat och tenterat av kunskaper i ett visst ämne. Kunskaperna är hämtade ur det då befintliga kunskapsberget. De är inte särskilt relaterade till vad eleverna behöver kunna i den framtid som blir deras. Vad papperet inte säger är hur mycket av det inlärdas som inte längre är aktuellt och hur mycket av det som är glömt.

Ingen lärare kan alltid vara entusiastisk och väl förberedd. Lärare är också människor. Sjuka barn. Sömlösa nätter. Problem med ekonomi och hälsa. En hård arbetsbelastning. Ingen lärare orkar vara entusiastisk fem timmar om dagen, fem dagar i veckan. Om eleverna har svårt att ta till sig lärarens undervisning kan det också bero på brister i hens framställning. Läraren kan ha tänkt igenom det hen ska säga för dåligt. Hen kan välja fel ord och tala otydligt och entonigt etcetera.

Eleverna kan å sin sida ha för dåligt ordförråd för att förstå vad läraren säger. De kan ha svårt att koncentrera sig på vad läraren säger på grund av att de är för trötta, för hungriga, för oroliga eller för ledsna.

Att se lärarens undervisning i helklass som en lösning på problemet med elevernas kunskapsbrister är förhastat. Detta insåg de som stod bakom Läroplan 80. De införde en rad mera självständiga arbetssätt. Eleverna skulle bli mer aktiva och motiverade. De skulle få möjlighet att tänka i egen takt. De skulle kunna få hjälp också av kamraterna.

I läroplanen myntades mottot *Eleven i centrum*. Man skulle främst se till att eleverna fick de förutsättningar som de behövde för att vilja och kunna lära sig. Reaktionära lärare och andra motsatte sig detta och ville i stället se *Läraren i centrum* eller *Kunskapen i centrum*. De insåg inte att det är nödvändigt att eleverna först får de förutsättningar de behöver för att lära sig. Dessvärre slog dessa reaktionära tankar rot i regeringen Bildt på nittioalet. Den införde en mål- och resultatnriktad skola och ett nytt betygssystem. Därtill påhejade av det näringsliv som gärna ser att skolan genom betygen sorterar in eleverna som kuggar på olika nivåer i det ekonomiska maskineriet. Denna anpassning till näringslivets önskemål kom sedan att förstärkas genom Björklunds reformer.

Vad landet behöver för att i framtiden kunna hävda sig internationellt är ungdomar som har ett gott självförtroende och användbara kunskaper. Som har vilja och förmåga att ta ansvar, att samarbeta med andra, att tänka kreativt och kritiskt. Som kan använda ny informationsteknik. Detta lär de sig inte genom undervisning från katedern.

Möjligheterna att ersätta den förlegade pedagogiken är nu bättre än någonsin. Eleverna kan mycket lättare skaffa sig information tack vare datoriseringen. Åtskilliga elever läste tidigare in studentexamen per korrespondens hos Hermods eller NKI. De klarade sig med skriftlig information och utan någon undervisning av lärare. Nu kan eleverna hämta mycket av den information de behöver från nätet. Utbildningsradion och Kunskapskanalen erbjuder aktuell och pedagogiskt utformad information om det mesta.

Lärarna kan nu också på nätet få information om inslag som fungerat bra i undervisningen. De kan få tips om hur de kan organisera och leda elevernas självständiga arbete, enskilt eller i grupp. Många försöker redan använda sig av det. Men yttre ramar lägger hinder i vägen när de försöker byta ut den förlegade pedagogiken mot en ny. Ramar som detaljerade kursplaner, graderade betyg och

betygskriterier, nationella prov, konservativa skolledningarna etcetera. Att ändra på dessa ramar blir inte lätt. Men det är nödvändigt.

Behovet av lärare minskar inte vid övergången till den nya pedagogiken. Men läraren får en annan roll. Hen blir mer av den som inspirerar och motiverar eleverna. Som väljer och utformar uppgifter åt dem. Som hjälper dem med informationstekniken. Som vägleder dem i informationshavet. Som fungerar som bollplank för deras tankar. Som hjälper dem att sätta mål och utvärdera sina prestationer.

Tiden som korvstoppare är förbi. Alla lärare kommer inte att gilla detta. Det blir en utmaning för lärarutbildningen och lärarfortbildningen att göra lärarna beredda för detta.